

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE 19.10.2023

Tausta. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi. Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464 asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta. Direktiivi annettiin 14.12.2022 ja se tuli voimaan 5.1.2023. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät säännökset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 6.7.2024. Direktiiviä sovelletaan 1.1.2024 ja sen jälkeen alkavina tilikausina. Raportointidirektiivi on osa EU:n Vihreän kehityksen ohjelmaa (European Green Deal), johon komissio sitoutui tiedonannossaan 11.12.2019.

Ehdotuksen tavoite. Direktiivin yleisenä tavoitteena on osaltaan edesauttaa 11.12.2019 julkistetun EU:n vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) toteutumista. Direktiivi on sovitettu yhteen muiden siihen läheisesti liittyvien EU-hankkeiden kanssa.

Johdanto. Kiitämme mahdollisuudesta lausua tästä suomalaisten yritysten kannalta keskeisestä lainsäädännöstä. Lausuntomme perustuu yritysvastuuverkostomme yli 20-vuotiseen käytännön työhön yritysten kestävyys- ja vastuullisuuskysymysten parissa sekä viimeisimpään tutkittuun tietoon pohjautuvaan asiantuntijankemeykseen.

Mielestämme esitys on huolellisesti laadittu sekä lähtökohdiltaan ja sisällöltään oikeansuuntainen ja toimiva. Myös esityksen kansallisten optioiden käyttäminen ja käyttämättä jättäminen on mielestämme perusteltu asianmukaisesti.

Uskomme siihen, että vakaa, luotettava ja oikeudenmukainen sääntely-ympäristö on keskeisen tärkeä yritysten toiminnalle ja kyvyllä selviytyä turbulentissa maailmassa. Esityksen tavoitteleva raportoinnin yhteismitallisuus toimii parhaimmillaan juuri tällaisena vakautta ja ennakoitavuutta parantavana voimana. Haluamme kuitenkin painottaa, että vaikka vastuullisuus- ja kestävä kehityksen kysymykset ovat jo nyt erikokoisten yritysten strategisella agendalla, esityksen mukaiset muutokset ovat erittäin suuria ja vaativat sekä suurilta että pienemmillä yrityksiltä massiivista resurssointia ja osaamisen kehittämistä.

Yksityiskohtaiset kommentit. Pidämme seuraavia esityksen periaatteita ja näkökulmia erityisen tärkeinä:

- Kestävyysraportointidirektiivi on itsessään yrityksille merkittävä kehitysinstrumentti, joka suuntaa investointeja kestävämpään suuntaan ja luo uudenlaista liiketoimintaa. Tarvitsemme lisäksi kannusteita esityksen mukaiset minimistandardit ylittävälle toiminnalle, jotta suomalaisyritysten kansainvälinen edelläkävijyys ja kilpailuetu varmistetaan.
- On kriittisen tärkeää, että vaaditut toimet ovat yrityksille selkeitä ja realistisia. Sääntelyn tulee olla kaikilta osin selkeää, ennakoitavaa, käytettävien mittareiden ja vaaditun raportoinnin kansainvälisesti yhteismitallista sekä realistista toteuttaa. Uudesta sääntelystä yrityksille koituvat kustannukset tulevat joka tapauksessa olemaan erittäin merkittäviä, joten toivomme jatkossa erityisesti huomioitavan muut käynnissä olevat lainsäädäntöhankkeet ja suunnitelmat kansainvälisten raportointikehikkojen (kuten ISSB) luomisesta. Pällekäiset tai jopa ristiriitaiset vaatimukset on kaikin keinoin pyrittävä välttämään.
- Direktiivin mukaisten minimivaatimusten ohella yrityksiä tulisi kannustaa kestäviin ratkaisuihin myös uusilla osaamisen kehittämisen muodoilla, uusilla rahoitusratkaisulla (esim. vaikuttavuusinvestoinnin mallit) ja muilla insentiiveillä (esim. tulevan elvytyspaketin suuntaamisella). Uskomme, että esitetyt kaikille yhteiset vähimmäisvaatimukset kaipaavat kipeästi rinnalleen kannusteita, joilla myös edelläkävijöitä kiritetään kehittämään vastuullisen liiketoiminnan käytäntöjä entisestään. Tämä olisi myös EU:n vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden mukaista.
- Lait ja niiden mukanaan tuoma ylimmän johdon vastuu ja ulkoinen varmennus parantavat ei-taloudellisen (/ kestävyys-) tiedon laatua merkittävästi, antavat oikean signaalin kestävä kehityksen merkityksestä sekä alentavat viherpesun riskiä. Esityksen mukainen vertailukelpoinen, selkeästi todennettava ja ymmärrettävä kestävyystieto yrityksen liiketoiminnan ulkoisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista sekä niiden olennaisuudesta yritykselle itselleen on kaikkien sidosryhmien keskuudessa tervetullutta.
- Varmennuksen tasalaatuisuus on varmistettava ja varmentajan pätevyydestä linjattava selkeästi. Esitys on tässä suhteessa oikeansuuntainen. Pyydämme kuitenkin kiirehtimään tarvittavien erityisasiantuntijoiden pätevyysvaatimusten vahvistamista ja varmistamaan riittävä tuki tarvittavien asiantuntijoiden kouluttamiseen sekä perustutkinnoissa että täydennyskoulutuksessa.

- Yrityksille datan laatuvaatimusten kiristyminen on merkittävä muutos ja vaatii runsaasti resursseja. Uudesta sääntelystä yrityksille koituvat kustannukset voivat olla erittäin merkittäviä. Koska kyse on kaikille osapuolille uudesta asiasta ja oppimisprosessista, toivomme lakien toteuttamisen huolellista seurantaa ja tarvittavia muutoksia erityisesti tulevien 2-5 vuoden aikana.
- Vaikka ko. lakien piiriin tulevat suuryritykset ovat varautuneet säädöksiin varsin hyvin, valtaosa lainsäädännön piiriin myöhemmin tulevista (Suomessa arviolta n. 1300 yritystä) aloittaa raportoinnin käytännössä alusta. Erityisesti arvoketjun kautta välillisesti lakien vaikutuspiiriin tulevat pk-yritykset tulevat rajallisten resurssiensa vuoksi tarvitsemaan erityistä tukea sekä digitaalisten ratkaisujen että muiden kohdennettujen palveluiden muodossa. Tämä on erityisen tärkeää globaaleissa arvoketjuissa toimiville.
- Pidämme ympäristö- ja sosiaalisen vastuun kattavaa kokonaisvaltaista ajattelua yritysten vastuullisuuden ja kestävä kehityksen kannalta erittäin tärkeänä. Tiiviissä yhteydessä toisiinsa olevien ympäristö-, ihmisoikeus- ja hyvän hallinnon tavoitteita tulisi aina mahdollisuuksien mukaan käsitellä yhtenä kokonaisuutena niin tässä kuin muussakin yritysvastuuseen liittyvässä regulaatiossa. Esitys antaa mielestämme tällekin tarkastelulle hyvän lähtökohdan.

Yhteenvetona voin todeta, että esitys on kaiken kaikkiaan asianmukaisesti laadittu ja perusteltu.

Tämä lausuntokirje on toimitettu 19.10.2023 klo 11.50 sähköpostilla osoitteeseen talousvaliokunta@eduskunta.fi.

Finnish Business and Society (FIBS) ry:n puolesta toimitusjohtaja Kimmo Lipponen